

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент д-р Валери Колев, преподавател по Нова българска история в катедрата по История на България при Историческия факултет на Софийския университет „Свети Климент Охридски”

относно: дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „**доктор**“ на Борис Пламенов Боев, редовен докторант към катедрата по История на България, Нова българска история, на тема: „Студентските организации и движения в България (1931 – 1939)“ с научен ръководител доц. д-р Цвета Тодорова

Борис Пламенов Боев е редовен докторант по Нова българска история към катедрата по История на България при Историческия факултет на Софийския университет „Свети Климент Охридски“ от 2014 г.

Темата на дисертационния труд на колежата Боев е сполучливо избрана, доколкото в общественото съзнание българското студентство винаги е възприемано като един от двигателите на положителните

обществени промени. **Хронологическите рамки** изглеждат донякъде стеснени, но те дават възможност от една страна авторът да не се занимава с по-добре проученото време на 1920-те години, а от друга да се направят съпоставки между добре обособените етапи на парламентарния режим при управлението на Народния сговор и авторитарния режим, наложен след преврата на 19 май 1934 г. до началото на Втората световна война. Въпреки че България не се включва в нея до присъединяването към Тристранния пакт, военното време силно деформира естественото развитие на обществените и политическите процеси, включително в студентските среди.

Докторантът ясно формулира обекта на своето проучване: „... българските студентски организации и движения, съществували през 30-ти години на XX век” (с. 4), и предмета: „... организационната структура, идеологията и дейността на отделните студентски организации и широки обединения (движения), борбите и взаимодействията между тях, академичните и държавните власти (и най-вече политическата полиция); не може да бъде подмината и темата за външните влияния (особено тези на фашистка Италия, хитлеристка Германия и болшевишкия СССР), оказвани върху студентските политически формирования.” (пак там)

Структурата на проучването е организирана хронологически в увод, две глави, отговарящи на двата общоприети етапа в периодизирането на 1930-те години, с обособени параграфи, заключение, 10 приложения и библиография.

Текстът е изграден на основата на добра **изворова база**, която е доста различна от обичайната. Предимство пред официалните държавни документи е дадено на спомените на участници в събитията и на пресата на студентските организации. Тази разлика логично произтича от ограничения по обем, но не и отсъстващ, оригинален архивен материал. Все пак са включени в употреба документи от десетина архивни фонда, главно от Дирекция на полицията, като близо половината от тях са нови. Похвален е стремежът на автора да работи с оригиналната документация, дори и когато тя вече е известна на специалистите. Дисертантът познава добре както специализираната научна литература по темата, така и по-общата за периода на своето проучване, а и специализираните сборници с публикувани документи.

Първата глава започва с определено необходимия параграф – въведение, в който е включен общ преглед на историята на организираното студентско движение до края на 1920-те години. Той представлява логична основа, върху която започва авторовият разказ по темата. Останалите параграфи възстановяват историята на отделните студентски организации, свързани с политическите партии и с националистическите организации. Проследени са както взаимоотношенията помежду им, така и с държавните, академичните и полицейските власти. Общият извод е за силна политизираност на студентското движение и за доминираща намеса на партиите в него. Изводът, че се забелязва „олевяване“ сред студентството е трудно оспорим на фона на тази обща тенденция за цялото българско общество в годините на Голямата депресия/ Световната икономическа криза от 1929 – 1933 г. Лично на мен ми се искаше да бъдат по-ясно открити зависимостите на левите студентски организации от доминиращите партийни централи и особено в рамките на

комунистическото движение, да се обясни доколко съществуването на легалната Работническа партия и на нелегалната Комунистическа партия и на известните вече противоречия между техните ръководства, влияят върху БОНСС. Същото се отнася и до организациите на студентите-земеделци и социалдемократи. Честото наблягане в текста на „редовните полицейски репресии”, каквито без съмнение има, донякъде не се синхронизира с авторовата теза за намаляване на противопоставянето между левите студенти и групите на полицаите и военните. (параграф 9 на глава 1)

Втората глава е изградена на същия подход за втората половина на 30-те години на XX век, когато в страната се установява безпартийният авторитарен режим, в който монархът постепенно заема ключова роля. Направено е удачно разграничение в двата отделни подетапа, в които водеща роля имат военните и след това цар Борис III. Общият завой към авторитаризъм води до редица ограничения и в сферата на висшето образование и все пак трябва да бъдат отбелязани поне две водещи тенденции: 1. Докато в страната са забранени всякакви елементи на изборност и управление чрез изборни органи, то в Алма Матер тази традиционна система продължава да се прилага при сформирани на органите за управление, т.е. Софийският университет остава последният остров на относително по-демократична система; 2. След управлението на деветнадесетомайците, за просветни министри винаги се назначават университетски професори, които добре познават обстановката в Алма Матер.

Авторът добре проследява превръщането на традиционните политически студентски организации в корпорации, след забраната им и в духа на държавните идеи. Обърнато е нужното внимание и на

възникването на новите корпорации на земяческа основа и по професионални интереси, които по-плътено се доближават до изискванията на Просветното министерство.

Заключението на дисертацията добре обобщава постигнатите резултати. Едновременно с това е направен опит за по-философско осмисляне на промените в рамките на 10-те проучвани години.

Представените десет **приложения** удачно допълват и илюстрират авторските тези, като повечето от тях демонстрират пристрастието на автора към периодичния печат. Удачно би било в първото под споменаването на всяка от организациите да бъде поставена хронологичната рамка на нейното съществуване и кратка бележка за нейните връзки с други обществени организации (напр. партии).

Като цяло, впечатлението от дисертационния труд на Борис Боев е добро. Той е добре структуриран, с организиран текст, с широка документална база, част от която е за първи път включена в научно обръщение. Научните изследвания както по темата, така и в по-общите полета на архивистиката и историята на автономната област са критично използвани в текста. Затова реконструкцията е убедителна, а анализът е добре обоснован с факти и логически конструкции.

Авторефератът отразява точно както структурата на дисертацията, така и съдържанието ѝ. Приложените три публикации влизат в хронологичните и тематични рамки на проучването.

Като имам предвид както постигнатите положителни резултати, така и останалите за бъдещо решение въпроси, съм убеден, че представеният дисертационен труд на Борис Пламенов Боев на тема: : „Студентските организации и движения в България (1931 – 1939)“ покрива изискванията на *Закона за развитие на академичния състав на Република България* и на *Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Свети Климент Охридски“*. Това ми дава основания за положително гласуване и да препоръчам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**“ на Борис Пламенов Боев.

София, 7 април 2017 г.

Рецензент:

доцент д-р Валери Колев